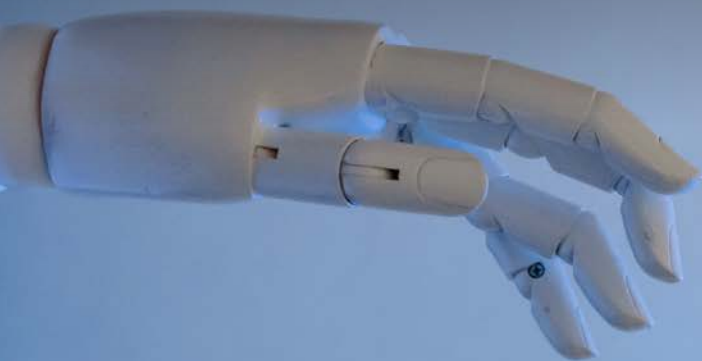

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Bescherm je digitale innovatie

De belangrijkste aandachtspunten en beschermingsmogelijkheden op een rij

Een uitgave van Octrooicentrum Nederland voor ondernemers die digitale innovaties (zowel hardware als software) willen beschermen met intellectueel eigendom

>> *Duurzaam, Agrarisch, Innovatief
en Internationaal ondernemen*

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Open innovatie en open source	4
Overzicht van beschermingsvormen	6
Beschermingsvormen	7
Octrooi of bedrijfsheim?	11
Praktijk: intellectueel eigendom op digitale technologieën	12
Contact met Octrooiencentrum Nederland	14

Inleiding

Kun je software nou wel of niet met een octrooi beschermen? En van wie is een databank eigenlijk? Met de opkomst van allerlei digitale innovaties nemen ook de vragen over de bescherming ervan toe. In deze brochure hebben we de meest voorkomende aandachtspunten en beschermingsvormen voor je op een rij gezet.

Algemene concepten zijn meestal niet te beschermen, maar uitgewerkte elementen van je innovatie of onderneming vaak wel. Met intellectueel eigendom (IE) kun je verbieden dat anderen zonder jouw toestemming je beschermde creatie, informatie of uitvinding gebruiken. Met verschillende beschermingsvormen kun je uiteenlopende zaken beschermen:

- **Technische ontwikkelingen** bescherm je met een octrooi of bedrijfsgeheim.
- **Creatief werk en kenmerken** voor de identiteit van je onderneming of product bescherm je met auteursrecht, merkenrecht en modelrecht. Broncode wordt ook verstaan onder creatief werk (tekst in dit geval) en is te beschermen met auteursrecht.
- **Data(verzamelingen) en informatie** zijn cruciaal voor veel digitale producten en diensten. Bedrijfsgeheimen spelen vaak een grote rol, maar ook databankenrecht is soms mogelijk.

Waarom zou je IE willen? Meestal is dat om (een combinatie van) de onderstaande redenen:

- **Monopolie.** Je wilt exclusiviteit (en bent in staat om inbreuk door anderen aan te pakken).
- **Licenties en samenwerking.** Je wilt anderen stimuleren om je beschermde werk toe te passen onder jouw voorwaarden. Juist bij open innovatie en open source speelt dit vaak een rol om voorwaarden te stellen aan het gebruik van de kennis of code. Daarom krijgt dat extra aandacht in deze brochure.
- **Waardecreatie.** Je wil de waarde van je onderneming verhogen in de ogen van investeerders en kopers.

Innoveren in een digitale wereld betekent vaak dat je bedrijf 'wereldwijd' actief is. Dat heeft dan invloed op de manier waarop je omgaat met IE op de volgende vlakken.

- Internationaal opbouwen van een eigen portfolio aan IE-rechten en beschermingsvormen.
- Internationaal in de gaten houden van het IE van anderen (en zo zelf inbreuk voorkomen).
- Internationaal optreden bij inbreuk. Mogelijk is de locatie van een vergrijp discutabel, bijvoorbeeld omdat gegevens verspreid over servers zijn opgeslagen. Daarnaast kunnen per land verschillen optreden in de rechten van de inbreukmaker en de eigenaar van het IE.

Deze brochure vormt deel 1 van onze informatie over digitale innovatie, met een breed palet aan aandachtspunten en beschermingsmogelijkheden. **Deel 2 gaat specifiek over octrooien op digitale innovaties met als hoofdonderwerp 'computer implemented inventions'.**

Heb je na het lezen van deze brochure nog vragen over het beschermen van je innovatie? Octrooicentrum Nederland bespreekt de mogelijkheden graag. Want wij registreren niet alleen Nederlandse octrooien, maar geven ook gratis onafhankelijke voorlichting.

Open innovatie en open source

Softwareontwikkelaars staan vaak sceptisch tegenover intellectueel eigendom (IE), want ze doen aan open innovatie en open source. Toch is het niet vanzelfsprekend dat ontwikkelingen uit open innovatie en open source vrij beschikbaar zijn. Blijf daarom letten op contracten en licentievoorwaarden.

‘Gesloten innovatie’ houdt in dat het totale ontwikkelingsproces alleen plaatsvindt binnen de grenzen van één organisatie. Bij ‘open innovatie’ kunnen ideeën zowel van binnen als van buiten een organisatie komen. Netwerken van bedrijven, startups, onderzoeksinstituten, universiteiten en leveranciers delen informatie. De ontwikkelde technologieën kunnen ook van binnen en van buiten de organisatie op de markt worden gezet. Redenen voor open innovatie zijn bijvoorbeeld de flexibiliteit van hooggeschoold personeel, de groei van durfkapitaal en de snelheid van ontwikkeling.

Vaak juist wel bescherming bij open innovatie

Een aanname bij open innovatie is dat alles wat een partner inbrengt, vrij door andere partners gebruikt mag worden. Dat klinkt mooi, maar werkt in de praktijk vaak niet. Bijvoorbeeld als een partner veel in een ontwikkeling heeft geïnvesteerd en het dus niet zomaar vrij wil geven. Dankzij bescherming worden er grenzen gesteld. Deze kaders creëren dan juist de vrijheid om samen te werken. Samenwerkingspartners kunnen namelijk gebruikmaken van de kennis onder bepaalde voorwaarden, maar er niet zonder toestemming mee vandoor gaan. Voor open innovatie zijn licenties

van externe partijen belangrijk om toegang te krijgen tot complementaire technologie. Ook wordt waarde gecreëerd door zelf licenties te geven of door de verkoop van IE. Bij open innovatie is IE dus gericht op het delen van kennis in plaats van enkel een verdedigingsmechanisme voor een monopolie.

Hoe ‘open’ is open source?

Bij ‘open source’ software stellen auteurs hun broncode beschikbaar aan anderen die de code kunnen bekijken, linken, delen, kopiëren en wijzigen. LibreOffice is een voorbeeld. Een aanname bij open source is dat de broncode altijd vrij door anderen gebruikt mag worden zonder voorwaarden. Dit klopt niet. De maker van de broncode heeft namelijk het auteursrecht (copyright) en mag daarom beslissen welke voorwaarden hij stelt aan de openbaarmaking en verveelvoudiging van de code. Net als bij ‘closed source’ software moeten gebruikers van open source software vaak de voorwaarden van een licentie accepteren. Een bepaling kan zijn, dat iedereen die code wijzigt en met anderen deelt, de nieuwe broncode moet delen onder dezelfde voorwaarden als de oorspronkelijke code (mogelijk zonder daarvoor licentiekosten in rekening te brengen). Dit heet ook wel ‘copyleft’: het recht om intellectueel eigendom te wijzigen en te verspreiden, met dezelfde rechten voor afgeleide werken (‘derivative works’) als voor het originele werk. In de gebruiksvoorwaarden kan ook staan dat het is uitgesloten om octrooi aan te vragen op systemen die gebaseerd zijn op de open source software. Verder hoeft open source software niet gratis te zijn en zijn er vaak kosten voor diensten.

Tabel: software kan in het publieke domein zijn met toestemming van de auteur, maar ook 'open source' of 'closed source'. Hieronder staan mogelijkheden voor het toegestane gebruik (met voorbeeldlicenties). Bij 'open source' of 'closed source' hangt dit uiteraard af van contracten of licenties met de auteursrechthebbende.

Broncode publiek, 'open source' of 'closed source'	Publiek domein (public domain)	Open source software			'Proprietary' of 'closed source' vaak op basis van auteursrecht
		'Permissive' (o.a. Apache, BSD, MIT)	LGPL (Lesser General Public License)	'Copyleft' zoals GPL (General Public License)	
Gebruik en kopiëren	Ja	Ja. Er kunnen voorwaarden zijn, zoals de auteur niet aansprakelijk stellen	Binnen je eigen code kun je linken naar code met een LGPL-licentie (open source bibliotheken)	Ja	Nee
Wijzigen	Ja	Ja. Er kunnen voorwaarden zijn	Ja, maar let op de voorwaarden	Ja, maar let op de voorwaarden	Nee
Distributie van software	Ja	Ja. Er kunnen voorwaarden zijn, zoals vermelding van de auteur	Ja. Je eigen code wordt gekoppeld aan code met een LGPL-licentie	Ja, maar let op de voorwaarden	Nee
Verplicht broncode delen	Nee	Nee. Gewijzigde software kan mogelijk zelfs als 'closed source' worden verhandeld	Als code met een LGPL-licentie is gewijzigd, moet de gewijzigde code beschikbaar komen onder dezelfde LGPL-licentie	Ja. De originele licentie staat wijzigingen en distributie toe. De nieuwe code moet hetzelfde copyleft-licentietype krijgen, inclusief beschikbaarheid van broncode	Nee
Conclusie	Veel vrijheid, bijvoorbeeld om software te wijzigen en dan als 'closed source' te verhandelen	Minimale beperkingen voor gebruik, wijziging en distributie. Vaak wel met vermelding van de oorspronkelijke auteur	Linken met je software mag, maar bij wijziging van code met LGPL-licentie moet je de nieuwe broncode delen	Voorwaarden zijn beperkend; nieuwe (afgeleide) broncode moet je beschikbaar stellen voor wijziging en distributie door anderen	Hier staat overal 'nee' omdat geen handelingen zijn toegestaan zonder expliciete toestemming

Overzicht van beschermingsvormen

Hieronder staan beschermingsvormen voor digitale innovatie op een rij met de onderwerpen die ze beschermen: techniek, creatief werk en kenmerken of gegevens. Vaak is er overlap. Bijvoorbeeld: software heeft een technische werking, maar broncode valt als creatieve tekst onder auteursrecht.

Tabel: een overzicht van verschillende beschermingsvormen bij digitale innovaties.

Onderwerp	Bescherming	Wat beschermt het?	Voorbeelden
Techniek en digitale ontwikkelingen	 Octrooi	Technische vernieuwing van producten of processen. Software met 'een verder technisch effect' boven de 'normale' werking van een computer	Hardware, machines robotica. Soms software (zoals algoritmen of artificiële intelligentie) of een combinatie van software en hardware
	 Bedrijfsgeheim	Geheim gehouden techniek die economische voorsprong geeft	Gecompileerde software in de cloud, 'black box' elektronica, digitale versleuteling, recepturen
	 Auteursrecht	Creatieve code als tekst (niet de techniek erachter)	Broncode
Creatief werk, kenmerken of vormgeving	 Auteursrecht	Creatieve werken die origineel en waarneembaar zijn met een persoonlijk stempel van de maker	Design, tekst, foto, logo, lay-out, broncode, grafische gebruikersinterface
	 Merkenrecht	Onderscheidende (en niet beschrijvende) tekens of kenmerken voor producten en diensten	Naam, logo, icoon, geluid, pictogram, beweging, multimediatekens, hologram (zie voorbeelden)
	 Modelrecht	Nieuwe, karakteristieke vormgeving (onderscheidend in de markt en niet technisch bepaald)	Design van behuizingen van apparaten, statische grafische gebruikersinterface (zie pagina 12)
(Verzameling van) gegevens en informatie	 Bedrijfsgeheim	Geheim gehouden informatie die economische voorsprong geeft	Klantgegevens, toeleveranciers, onderzoeksgegevens, materiaalspecificaties, productiemethoden
	 Databankenrecht	Beschermt tegen kopiëren of oneigenlijk gebruik van een databank	Databank met gegevens over huizen, 2e-hands auto's, weergegevens
	 Auteursrecht	Beschermt in sommige gevallen de content of de structuur van de database (zie creatief werk)	Databank met teksten of afbeeldingen, een structuur of filtersysteem van een databank

Beschermingsvormen

We behandelen verschillende beschermingsvormen voor digitale innovatie hier in het kort.

 Octrooi (ofwel patent)	
Wat is beschermd	Technische vernieuwing van producten of processen. Bij software is er sprake van een 'verder technisch effect' dat gaat boven de 'normale' werking van een computer
Hoe te krijgen	Octrooirecht moet je aanvragen, in Nederland bij Octrooiencentrum Nederland
Tijdsduur	Maximaal 20 jaar als de instandhoudingstaksen zijn betaald
Aanvraagkosten zonder gemachtigde of advocaat	Vanaf € 220 in Nederland, maar een octrooigemachtigde is aan te raden
Aanvraagkosten met gemachtigde of advocaat	Grof geschat € 5.000 tot € 10.000 in Nederland. Internationaal lopen de kosten op in de tijd met duizenden euro's per land
Informatie	RVO - Octrooien

Wie een octrooi heeft, kan een ander verbieden een uitvinding na te maken, te verkopen, of er iets anders bedrijfsmatig mee te doen. Een octrooi draait om een uitvinding, dat wil zeggen een technische oplossing voor een technisch probleem. Verder voldoet de uitvinding aan 3 eisen:

- **Nieuwheid:** je uitvinding mag vóór de octrooiaanvraag nergens ter wereld openbaar bekend gemaakt zijn, ook niet door jezelf;
- **Inventiviteit:** je uitvinding mag voor een vakman niet voor de hand liggen;
- **Industriële toepasbaarheid:** je uitvinding betreft een technische vernieuwing van een product of proces, die concreet uitvoerbaar is zoals beschreven in het octrooi.

Bij software is het vaak de vraag of er sprake is van een technische uitvinding die voldoet aan deze eisen. Veel software bestaat uit een toepassing van bestaande technieken met een unieke broncode.

Hoewel de broncode als tekst misschien nieuw is, is de techniek die erachter zit dat in veel gevallen niet. De broncode wordt dan gezien als een creatieve tekst met auteursrecht, maar niet als een uitvinding. In de octrooiwet wordt het ook wel software 'als zodanig' genoemd of in het Engels software 'as such'. Voor Nederlandse en Europese octrooien is software 'als zodanig' uitgesloten.

Toch biedt het octrooisysteem wel beschermingsmogelijkheden als de software bijdraagt tot een 'verder technisch effect', dat gaat boven de 'normale' werking van een computer. Octrooi aanvragen op een uitvinding met software kan dus de nodige uitdagingen met zich meebrengen. Hierbij wordt vaak gesproken over 'computer implemented inventions'. **Deel 2 van onze informatie over digitale innovatie gaat specifiek over octrooien op 'computer implemented inventions'.**

 Bedrijfsgeheim	
Wat is beschermd	Informatie waarmee een onderneming economische voorsprong heeft op concurrentie. Deze informatie is niet algemeen bekend en wordt geheimgehouden
Hoe te krijgen	Door bedrijfsinformatie actief geheim te houden met maatregelen
Tijdsduur	Zolang de geheimhouding plaatsvindt
Kosten voor verkrijgen zonder gemachtigde of advocaat	Het bedrijfsgeheim zelf kost niets, maar geheimhoudingsmaatregelen kosten tijd en geld. Niet altijd is direct een advocaat nodig
Kosten voor verkrijgen (met gemachtigde of advocaat)	Kosten voor geheimhoudingsmaatregelen zijn bijvoorbeeld ict-beveiliging, opleiding van medewerkers, vastlegging en contracten
Informatie	Bedrijfsgeheim.nl en Bedrijfsgeheimen bij innovatie

Een bedrijfsgeheim bestaat uit vertrouwelijke bedrijfsinformatie die je onderneming commerciële voorsprong geeft op concurrentie. Bijvoorbeeld: knowhow, software, productiemethoden, procesparameters en klantgegevens. Informatie kan juridisch erkend worden als bedrijfsgeheim, als deze aan de volgende voorwaarden voldoet:

- de informatie is onbekend in de kringen die normaal gesproken met dit soort informatie omgaan;
- de informatie geeft je commercieel voordeel;
- je hebt redelijke maatregelen rond geheimhouding getroffen.

Er is geen officiële registratie voor bedrijfsgeheimen. Wel kun je jouw bedrijfsgeheimen vastleggen met een datumstempel. Het **i-DEPOT** is bijvoorbeeld een wettig bewijsmiddel hiervoor. Het tijdig invoeren van geheimhoudingsmaatregelen is cruciaal voor het handhaven van een bedrijfsgeheim. Je kunt alleen juridisch optreden tegen schending van bedrijfsgeheimen als er sprake is van aantoonbaar onrechtmatig handelen, zoals contractbreuk of spionage. Voorbeelden van geheimhoudingsmaatregelen zijn: versleuteling van bestanden, clauses voor geheimhouding in arbeidsovereenkomsten en contracten met zakenpartners.

 Auteursrecht	
Wat is beschermd	Creative werken die origineel en waarneembaar zijn met een persoonlijk stempel van de maker
Hoe te krijgen	Automatisch bij creatie
Tijdsduur	In veel landen tot 70 jaar na de dood van de maker
Kosten voor verkrijgen zonder gemachtigde of advocaat	Gratis (wel de auteur en creatiedatum aantonen, bijvoorbeeld met een publicatie of i-DEPOT)
Kosten voor verkrijgen met gemachtigde of advocaat	Meestal niet nodig bij het verkrijgen van het recht
Informatie	Auteursrecht.nl

Auteursrecht beschermt ‘werken van letterkunde, wetenschap of kunst’. Het auteursrecht komt toe aan de maker, in veel landen tot 70 jaar na overlijden. Alleen de maker van het werk heeft het recht om dit openbaar te maken en te verveelvoudigen. Het auteursrecht krijg je automatisch bij de creatie van het werk. De bescherming geldt wereldwijd, maar wordt in elk land uitgelegd naar het lokale recht. Voorbeelden waarop auteursrechtelijke bescherming kan rusten: creatieve teksten waar ook broncode van software vaak onder valt, design, beelden, foto’s en lay-outs.

Er is in Nederland geen officiële registratie voor auteursrecht. Om het later te kunnen handhaven is het van belang dat je kunt bewijzen wie de maker is en wanneer het werk is gemaakt. Je kunt daarom zelf voor bewijsmateriaal zorgen met bijvoorbeeld een publicatie of **i-DEPOT**. Voor software kunnen versiebeheersystemen zoals **GitHub** handig zijn, vooral bij samenwerking. Wie later hetzelfde ontwikkelt, moet bewijzen dat hij het niet heeft kunnen ontleen aan de eerdere maker. Anders gaat de rechter er vanuit dat de latere ontwikkelaar het heeft ontleend aan de eerdere ontwikkelaar.

i Geen bescherming van techniek of concept achter broncode
Auteursrecht beschermt niet de technische oplossingen en onderliggende algoritmes van uitvindingen. Het beschermt wel de creatieve uiting van het werk, dus de tekst of het beeld zelf. Ook algemene concepten worden niet beschermd met het auteursrecht. Bijvoorbeeld: een app met kortingscoupons van lokale ondernemers is als concept niet goed te beschermen. Op de broncode kan

auteursrecht rusten, maar een ander mag hetzelfde concept uitwerken met andere code, merken en vormgeving.

i Uitbesteding van creatief werk

Veel ontwikkeling van software wordt uitbesteed aan externe partijen. De externe partijen krijgen dan meestal automatisch de auteursrechten. Ook als je de opdracht gegeven hebt en ervoor betaald hebt. Bij freelancers komt het recht dus toe aan de freelancer, tenzij (contractueel) anders is afgesproken. Auteursrechten kunnen worden overgedragen of in licentie gegeven. Daarnaast zijn creaties vaak door meerdere personen tegelijk gemaakt of borduurt men later voort op het werk van anderen. Tenzij anders afgesproken is het auteursrecht dan verdeeld over verschillende makers; ieder voor het deel dat die persoon heeft gecreëerd.

i Voorwaarden bij open source software

Open source software is in principe auteursrechtelijk beschermd. Licenties stellen regelmatig voorwaarden, zoals het noemen van de auteur, het markeren van wijzigingen in de broncode of het beschikbaar stellen van de gewijzigde broncode. Zie pagina 4 en 5 voor meer informatie over open source, ‘public domain’ en ‘closed source’.

i Markeer software

Wanneer je als ontwikkelaar het (her)gebruik van je software wilt controleren, kun je overwegen markeringen aan te brengen in je broncode. Bijvoorbeeld (onopvallend) gegevens toe te voegen in de broncode die puur bedoeld zijn om kopieën van de code achteraf te herkennen.

i Auteursrecht op oorspronkelijke structuur en inhoud van databank

Soms rust er auteursrecht op een oorspronkelijke structuur van een databank, voor zover dit een creatief werk is en niet alleen is bepaald door technische eisen. Om te verifiëren of dit bij een specifieke databank het geval is, kun je een gespecialiseerde jurist raadplegen. Overigens hoeft de data in de databank zelf niet onder het auteursrecht te vallen, bijvoorbeeld omdat het niet om creatief werk gaat (zoals meetgegevens). Als het wel om creatief werk gaat, zoals afbeeldingen of teksten, kan er auteursrecht

rusten op de inhoud van een databank. Hier wordt dus onderscheid gemaakt tussen de inhoud en de structuur van een databank.

i Auteursrecht op selectie van data

Auteursrecht kan ook rusten op een selectie van data, wanneer dit een creatief werk is. Vaak betreft het bundels van werken zoals top 100-lijsten. Het kan ook van toepassing zijn op datasets waarbij een persoon een uitgebreide selectieprocedure heeft gedaan die niet is bepaald door technische eisen.

 Merkenrecht	
Wat is beschermd	Onderscheidende tekens/kenmerken voor producten en diensten
Hoe te krijgen	Aanvragen (in de Benelux bij BOIP)
Tijdsduur	Elke 10 jaar te verlengen; in principe oneindig
Aanvraagkosten zonder gemachtigde of advocaat	Vanaf € 244 in de Benelux, onder andere afhankelijk van het aantal klassen van producten en diensten waarop je merk van toepassing is
Aanvraagkosten met gemachtigde of advocaat	Grof geschat € 800 voor de Benelux of € 2.000 - € 3.000 voor Europa
Informatie	BOIP - Merkenrecht

Onderscheidende tekens kun je beschermen als merk. De meest voorkomende merken zijn woordmerken (namen) en beeldmerken (logo's) voor bedrijven en producten. Onder voorwaarden kun je ook verschillende multimedia beschermen, zoals geluid, een filmpje, een hologram of een bepaalde beweging. Een merk mag niet beschrijvend zijn, bijvoorbeeld geen beschrijving van het type product dat je verkoopt. 'Apple' kan dus niet worden beschermd als merknaam voor appels, maar wel voor computers. Bij merken draait het om verwarringsgevaar. De bescherming houdt dus meer in dan alleen de exacte spelling van de merknaam of een exacte kopie van het logo.

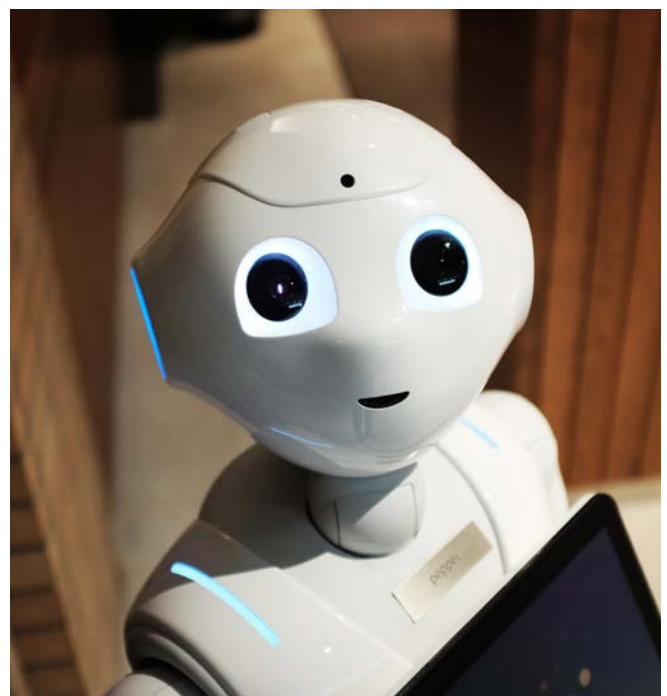
i Klassen voor merken

Merken vraag je aan per toepassing ofwel klasse volgens de 'Nice-classificatie'. Voorbeelden van veelgebruikte klassen voor digitale producten (waren) en diensten zijn klassen 9 en 42. Klasse 9 is onder andere voor gegevensverwerkende apparatuur, computers, digitale gegevensdragers en software. Klasse 42 is onder andere voor technologische diensten en het ontwerpen en ontwikkelen van computers en software.

i Onderscheid merkenrecht van handelsnaamrecht en domeinnaamregistratie

Verwar een geregistreerde merknaam vooral niet met een handelsnaam. Het handelsnaamrecht beschermt de naam van een onderneming. Het gaat gelden doordat een onderneming haar naam gebruikt in het economisch verkeer (in een bepaalde regio). Handelsnamen vind je via www.kvk.nl.

Een domeinnaam voor een website gaat naar de aanvrager, maar is in geval van verwarring soms op te eisen door de eigenaar van een bestaand merk of bestaande handelsnaam. Informatie over domeinnamen staat o.a. op www.sidn.nl.

Modelrecht

Wat is beschermd	Nieuwe, karakteristieke vormgeving (onderscheidend in de markt en niet technisch bepaald)
Hoe te krijgen	Aanvragen (in de Benelux bij BOIP)
Tijdsduur	Maximaal 25 jaar (elke 5 jaar vanaf de indieningsdatum vernieuwing)
Aanvraagkosten zonder gemachtigde of advocaat	Vanaf € 150 in de Benelux
Aanvraagkosten met gemachtigde of advocaat	Grof geschat voor de Benelux € 400 tot € 1.200 en voor Europa € 700 tot € 2.000 (eerste 5 jaar)
Informatie	BOIP - Modelrecht

Het uiterlijk van een gebruiksvoorwerp kun je beschermen door het tekeningen- of modellenrecht (kortweg modelrecht). De vormgeving of het design kan gekenmerkt worden door bijvoorbeeld de vorm, de kleur of het materiaal. Het gaat hierbij om (een combinatie van) de volgende ontwerpen:

- tweedimensionale tekeningen, zoals een grafische gebruikersinterface of een website lay-out;
- driedimensionale vormgeving, bijvoorbeeld behuizingen van elektronische apparaten.
- Het uiterlijk moet nieuw zijn, een eigen karakter hebben en niet bepaald zijn door de techniek. De technische werking valt namelijk niet onder het modelrecht, maar onder het octrooirecht.

Databankenrecht

Wat is beschermd	Gegevens in databanken (tegen kopiëren of oneigenlijk gebruik). Structuur van databanken kan beschermd zijn met auteursrecht
Hoe te krijgen	Automatisch zonder registratie, maar wel bij hoge investering
Tijdsduur	15 jaar vanaf creatie, publicatie of een substantiële update
Kosten voor verkrijgen zonder gemachtigde of advocaat	Gratis, maar de databank vraagt om een investering
Kosten voor verkrijgen met gemachtigde of advocaat	Meestal niet nodig
Informatie	RVO - Databankenrecht

Een databank is een doorzoekbare verzameling van gegevens die systematisch geordend zijn. De bestanddelen zijn zelfstandige elementen die onafhankelijk van elkaar opgezocht kunnen worden. Voorbeelden zijn databanken met gegevens over huizen, boeken en vluchtgegevens. Het databankenrecht is vooral geschikt in situaties waarbij de gegevens door derden kunnen worden opgevraagd, zoals bij een website voor tweedehands auto's of vacatures. Daarbij worden de gegevens niet geheim gehouden terwijl er waarschijnlijk veel is geïnvesteerd in het bij elkaar brengen, controleren en presenteren van de gegevens.

Wie flink investeert in een databank, kan met databankenrecht anderen verbieden om:

- Een substantieel deel van je databank op te vragen;
- Herhaald systematisch kleinere delen van je databank op te vragen;
- Een substantieel deel van je databank te hergebruiken.

Het databankenrecht krijg je automatisch bij de creatie van de databank. Wel moet je kunnen aantonen dat je een flinke investering hebt gedaan in de verkrijging, controle of presentatie van de inhoud, bijvoorbeeld om de gegevens op een bepaalde manier te ordenen en weer te geven. De databank mag dan geen 'bijproduct' zijn van andere bedrijfsactiviteiten. Een ander mag wel zelf een databank genereren met vergelijkbare data, zolang deze data rechtmatig verkregen zijn.

Databankenrecht kan aanzienlijk verschillen per land, maar is voor (digitale) databanken wel geregeld in de EU. De bescherming duurt hier tot 15 jaar na voltooiing of openbaarmaking van de databank. Als een bestaande databank in kwalitatief of kwantitatief opzicht aanzienlijk verandert (met weer een flinke investering), gaat de periode van 15 jaar opnieuw in. In de VS is de bescherming van databanken veel beperkter.

Octrooi of bedrijfsgeheim?

Bij technische ontwikkelingen is het vaak een lastige afweging of je kiest voor een octrooiaanvraag of een bedrijfsgeheim. Dit speelt zeker bij software, omdat het in veel gevallen mogelijk is om de broncode of de werking van de software niet openbaar te maken terwijl het product in gebruik is. Soms is het ook mogelijk om hardware af te schermen en alleen onder geheimhouding te verspreiden. Afhankelijk van je businessplan kan geheimhouding dan een optie zijn.

Tabel: octrooi of bedrijfsgeheim voor een technische/digitale uitvinding?

	Octrooi	Bedrijfsgeheim
Hoe werkt het?	Wie een verleend octrooi heeft, kan een ander verbieden om de beschermde uitvinding bedrijfsmatig toe te passen. Inbreuk moet je zelf opmerken en aanpakken	Vertrouwelijke bedrijfsinformatie blijft geheim en 'reverse engineering' is lastig. Anderen kunnen de informatie dus niet gebruiken. Inbreuk moet je zelf opmerken en aanpakken
In welke landen is het geldig?	Octrooirecht wordt aangevraagd per land of regio, via nationale en internationale procedures	Wereldwijd. De rechtspraak verschilt per land. De EU streeft naar afstemming tussen de lidstaten
Wat kost het krijgen van de bescherming?	Een ruwe indicatie is € 5.000 tot € 10.000 voor een Nederlandse aanvraag, inclusief octrooigemachtigde en indieningskosten. Internationaal lopen de kosten op met duizenden euro's per land. Instandhoudingstaksen (per land/regio) lopen op in de tijd	Het bedrijfsgeheim zelf kost niets en er is geen registratie, maar geheimhoudingsmaatregelen kosten tijd en geld. Denk aan ICT-beveiliging, vastlegging, opleiding van medewerkers, arbeidscontracten en overeenkomsten met zakenpartners
Vanaf wanneer is het geldig?	Het octrooirecht is pas geldig na verlening. In Nederland is dit meestal 18 maanden na de aanvraag. Vanaf de indiening van de aanvraag mag je de uitvinding wel al openbaar maken. Je kunt dan 'patent pending' vermelden	Meteen bij het ontstaan van informatie als die aan de voorwaarden voldoet. Documentatie met datum is belangrijk als bewijsstuk om aan te tonen wat je op een bepaald moment in handen had
Hoelang duurt bescherming?	Maximaal 20 jaar op voorwaarde dat taksen zijn betaald (per land of regio)	Er is geen tijdslimiet. Het vervalt bij het openbaar worden van informatie
Hoe moet je inbreuk bewijzen?	Bij mogelijke inbreuk wordt vooral gekeken naar de claims van een octrooi. Je kansen hangen sterk af van de inhoud en kwaliteit van het octrooi. En uiteraard van je financiële middelen. Vaak wordt een octrooigemachtigde ingeschakeld, tenzij er sprake is van een schikking	Bij mogelijke inbreuk moet je kunnen aantonen dat de ander een onrechtmatige daad heeft gepleegd. Je kansen hangen onder andere sterk af van de kwaliteit van je documentatie, beveiliging en contracten. En uiteraard van je financiële middelen. Het kan verstandig zijn om een jurist in te schakelen
Wat als het openbaar wordt?	Als de techniek van de uitvinding openbaar wordt vóór de aanvraagdatum, is octrooibeschermt niet meer mogelijk (want het is niet nieuw meer). Pas na de aanvraag is publicatie niet schadelijk. Let op: een octrooiaanvraag wordt standaard gepubliceerd na 18 maanden	Als vertrouwelijke informatie openbaar wordt, betekent dit het einde van het bedrijfsgeheim. Wel kun je juridische actie ondernemen wanneer aantoonbaar een onrechtmatige daad is gepleegd. Hiervoor zijn dus van tevoren geheimhoudingsmaatregelen en goede vastlegging nodig
Wat als een ander later hetzelfde ontwikkelt?	Wie het eerst een octrooiaanvraag indient, krijgt in principe het recht. De octrooihouder kan bedrijfsmatig gebruik van de uitvinding door anderen tegenhouden. Als je de uitvinding voor de octrooiaanvraag al benutte achter gesloten deuren, kan soms het 'recht van voorgebruik' gelden (zie de kolom hiernaast bij het bedrijfsgeheim)	Stel dat een ander je bedrijfsgeheim niet steelt, maar zelf dezelfde uitvinding ontwikkelt en er octrooi op krijgt. Je mag de uitvinding dan blijven gebruiken in Nederland, als je kunt aantonen dat je deze voor de octrooiaanvraag al benutte achter gesloten deuren. Mogelijk zijn wel de commerciële exploitatie en doorontwikkeling beperkt. Dit wordt 'recht van voorgebruik' genoemd

Praktijk: intellectueel eigendom op digitale technologieën

Digitale technologieën volgen elkaar in een rap tempo op. Welke vormen van intellectueel eigendom zijn toepasbaar voor bepaalde technologieën en hoe kun je ze gebruiken? We geven een paar voorbeelden.

Data en databanken: kies een strategie

In 2006 deed de uitspraak van Clive Humby 'Data is the new oil' stof opwaaien. Inmiddels verdienen veel bedrijven hun omzet voornamelijk door data te gebruiken, mits ze van de ruwe data bruikbare informatie weten te maken. Het intellectueel eigendom van data blijft vaak lastig. Een bedrijf dat data heeft vergaard of gecreëerd is niet per se de eigenaar van die data. Dit hangt vaak af van contracten. Er zijn wel methoden om transacties met data mogelijk te maken:

1. Intellectuele eigendomsrechten, met name auteursrecht en soms databankenrecht, kunnen van toepassing zijn. Zie daarvoor de hoofdstukken op pagina's 8 en 10.
2. In contracten kan bepaald worden wat een partij wel of niet met data mag doen. Let erop dat hierin ook het doorgeven van de data aan anderen wordt meegenomen.
3. De houder van de data kan ervoor kiezen om bepaalde data als bedrijfsgeheim te bewaren.

De bovenstaande methoden kunnen (ook in combinatie) gebruikt worden om controle over data te houden of om duidelijk te maken wie de rechten bezit en wie toegang heeft.

Metaverses: pas het intellectueel eigendom aan

Een metaverse is een virtuele wereld waarin de representaties van gebruikers ('avatars') onderling interactie hebben, evenementen bezoeken of producten consumeren. In sommige metaverses zijn merken en reclame zichtbaar. Voor merken kan het aanbieden van producten in een digitale wereld andere klassen opleveren dan het aanbieden van een fysiek product. Een merkregistratie voor tennisballen wordt bijvoorbeeld vaak in klasse 28 (Games & Sporting Goods) aangevraagd. Voor het digitale equivalent kan worden gezegd dat het geen 'sporting good' is, maar een digitaal product in een andere klasse (zoals 42 voor technologische diensten).

Graphical User Interface: stel een portfolio samen

In veel producten wordt een grafische gebruikersinterface, ofwel Graphical User Interface (GUI) geïntegreerd. Denk aan koelkasten, horloges of medische apparatuur. Een GUI is technisch functioneel, maar heeft ook intuïtieve en esthetische elementen. Achter de schermen zit software, maar de GUI is ook het visuele punt van interactie tussen gebruiker en machine. Voor GUI's zijn er bijvoorbeeld de volgende beschermingsmogelijkheden:

- Bedrijfsgeheimen rusten op de software en data.
- Modelrecht is er voor statische beelden van applicaties (zoals besturingssystemen). Omgevingen of achtergronden ('environmental design') die constant aan verandering onderhevig zijn, lenen zich minder voor modelrecht. Het registreren heeft beperkingen, namelijk een maximaal aantal afbeeldingen om verschillende overgangen aan te tonen.
- Auteursrecht voorziet beter in de bescherming van bewegend 'environmental design' door bescherming voor audiovisuele werken. Er wordt dan naar de totaalindruk gekeken. Verder rust er vaak auteursrecht op de broncode van software als creatieve tekst. Maar ook op ander creatief werk is auteursrecht van toepassing, zoals ontwerpen, lay-outs en scripts.
- Merkenrecht is niet alleen van toepassing op merknamen en logo's, maar bijvoorbeeld ook op onderscheidende iconen, pictogrammen en allerlei digitale multimedia (zelfs hologrammen).
- Octrooien komen in beeld wanneer er sprake is van een technische oplossing voor een technisch probleem. Bijvoorbeeld: informatie van medische apparatuur die dokters ondersteunt bij operaties of medische beslissingen. Een beschrijving in het Engels: 'assisting users in performing a technical task by guided human machine interaction.'

Een bekende variant van de GUI is het computerspel of videogame. De [IPR Helpdesk](#) van de EU heeft de onderstaande afbeelding ontwikkeld om te laten zien hoe elementen hiervan beschermd kunnen worden.

Contact met Octrooicentrum Nederland

Meer weten over octrooien? Octrooicentrum Nederland zet de mogelijkheden graag samen met je op een rij. Want wij registreren niet alleen Nederlandse octrooien, maar geven ook gratis voorlichting. Octrooicentrum Nederland is de onafhankelijke sparringpartner voor technisch innovatief mkb als het om intellectueel eigendom (IE) gaat.

De octrooiadviseurs van Octrooicentrum Nederland (RVO) geven de volgende voorlichting:

- Sparren over een brede IE-portfolio, ook voor software.
- Sterker tot de kern komen van het IE waarmee je een onderscheidende positie hebt.
- Meedenken over duurzame concurrentievoorsprong en waardecreatie op basis van IE.
- Bespreken wat handig is om in octrooien te noemen en wat beter geheim kan blijven.
- Samen bekijken wat je zelf in databanken wil opzoeken en wat je liever uitbesteedt aan commerciële partijen (zoals FTO-onderzoek en de interpretatie van claims).
- Ondersteunen bij het zoeken in octrooidatabanken met technische onderwerpen op maat.
- Actuele informatie opzoeken in octrooiregisters. Waar is een bepaald octrooi van kracht?
- Uitleggen hoe procedures in elkaar steken en welke kosten daarbij komen.

Workshops en webinars	Meld je aan voor onze gratis workshops, webinars en presentaties	Kijk op onze evenementenkalender voor een compleet overzicht
Hulp bij zoeken in octrooidatabanken	Octrooicentrum Nederland ondersteunt je bij het zoeken in octrooidatabanken. Zo krijg je bijvoorbeeld inzicht in ontwikkelingen op het gebied van je innovatie of je concurrentie	vraag een gratis zoekadvies aan via onze website
In gesprek met een octrooiadviseur	Onze octrooiadviseurs beantwoorden graag jouw vragen over intellectueel eigendom, zowel digitaal als op locatie in je regio. Dat doen we vertrouwelijk en onafhankelijk	Vraag een gratis gesprek aan met een octrooiadviseur via onze website
Publieksvoorlichting	Onze medewerkers van de afdeling Publieksvoorlichting zijn op werkdagen tussen 08.30 en 17.00 bereikbaar	Bel 042 602 6660 of stuur een mail: octroocentrum@rvo.nl Of kijk op onze website: www.rvo.nl/octrooien

Dit is een publicatie van:

Octrooi­centrum Nederland, onderdeel van Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland
Prinses Beatrixlaan 2 | 2595 AL Den Haag
Postbus 93144 | 2509 AC Den Haag

Publicatienummer: RVO-101-2023/BR-INNO
Versie 2023

Deze publicatie is tot stand gekomen in opdracht van
het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.